

CROSS-ROADS AND CHALLENGES OF RELATIONSHIP BETWEEN INTELLECTUAL PROPERTY LAW AND COMPETITION LAW IN THE SLOVAK AND CZECH LEGAL ORDER

BARBORA KRÁLIČKOVÁ

Slovak Academy of Science, Institute for State and Law, Slovak
Republic

Abstract in original language

Cieľom príspevku je analýza vzájomného vzťahu práva duševného vlastníctva súťažného práva v rámci slovenského a českého právneho poriadku, s osobitným dôrazom na oblasť zneužívania dominantného postavenia, ako aj doktrínu unikátneho zariadenia. Príspevok ponúka kritickú analýzu súčasného stavu právnej úpravy uvedenej oblasti a zároveň sa snaží poskytnúť návrhy, ako by mal právny poriadok upravovať interakciu oboch uvedených odvetví práva.

Key words in original language

vzájomný vzťah práva duševného vlastníctva a súťažného práva; zneužívanie dominantného postavenia; doktrína unikátneho zariadenia; komparácia českého a slovenského právneho poriadku; ochrana efektívnej súťaže

Abstract

The Contribution aims to analyze the mutual relationship between Intellectual property rights and Competition Law in Slovak and Czech legal order with main focus on abuse of dominant position as well as essential facility doctrine. The Contribution provides critical analyses of current stage of rules related to this field as well as tries to give possible advices into the future, how the legal orders should deal with the interaction and relationship between both legal disciplines.

Key words

relationship between competition law and intellectual property law; abuse of dominant position; essential facility doctrine; comparison of Czech and Slovak legal order; protection of effective competition

1. ÚVOD¹

Na prvý pohľad sa vzťah práva duševného vlastníctva a hospodárskej súťaže aj v právnom poriadku SR vyznačuje permanentným konfliktom. Cieľom súťažného práva je ochrana súťaže viacerých podnikateľov na trhu, ktorý sa dosahuje minimalizáciou určitých

¹ Práca na pôvodnom texte tejto práce bola podporovaná Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-0340-10.

výlučných práv. Práva duševného vlastníctva (ďalej ako „PDV“) sú zásadne práva výlučné a nositelia tohto zákonného monopolu väčšinou slobodne rozhodujú o tom, či ich využitie povolia tretím osobám. Obe právne úpravy však sledujú spoločný cieľ, ich účelom je podpora inovácií, ekonomického rastu a v dôsledku toho zlepšenie blahobytu konečného spotrebiteľa.

Uvedený konflikt medzi obomi úpravami je ešte výraznejší v oblasti európskeho práva. V tejto oblasti je potrebné prekonávať nielen problém medzi výlučnosťou práva duševného vlastníctva a odstraňovaním výlučnosti v záujme voľnej hospodárskej súťaže, ale aj konflikt medzi cieľom prekonávania hraníc medzi členskými štátmi EÚ pri predaji tovarov či poskytovaní služieb na jednej strane a teritoriálnym obmedzením národných úprav práva duševného vlastníctva. Čl. 26 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej ako „ZFEÚ“)² prikazuje zriadiť medzi členskými štátmi Európskej únie (ďalej ako „EÚ“) vnútorný trh, čiže priestor bez vnútorných hraníc, v ktorom je zabezpečený voľný pohyb tovarov, osôb, služieb a kapitálu. Práva na predmety duševného vlastníctva však v sebe obsahujú exkluzivitu, ktorá môže predstavovať pre oblasť voľného pohybu tovarov, služieb a kapitálu určité nebezpečenstvo, totiž monopol ich majiteľa udeliť územne obmedzený súhlas na využívanie predmetov týchto práv. V dôsledku toho sa právo duševného vlastníctva môže stať prostriedkom obmedzovania súťaže a prostriedkom k parcelácii trhu, ktorý v rámci EÚ obnovuje hranice medzi členskými štátmi. Aj napriek tejto teritorialite a nebezpečenstvu, ktoré z nej môže vyplývať, neexistuje ucelená úprava práva duševného vlastníctva v práve EÚ.³

Vzťah súťažného práva a práva duševného vlastníctva sa riadi nasledujúcimi zásadami, ktoré sú platné tak z hľadiska európskeho práva ako aj z pohľadu slovenskej právnej úpravy:

1. Výkon práva duševného vlastníctva môže porušiť zákaz dohôd obmedzujúcich súťaž medzi podnikateľmi (čl. 101 ods. 1 ZFEÚ, § 4 zákona č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 347/1990 Zb. o organizácii ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení

² Zmluva o fungovaní Európskej únie z 30.3.2010 podľa znenia konsolidovaného v zmysle Lisabonskej zmluvy.

³ Jedným zo spôsobov prekonávania teritoriálneho obmedzenia práv duševného vlastníctva a tak aj odstraňovanie jednej z prekážok na vnútornom trhu EÚ je postupná komunitárna harmonizácia, ktorá postupuje po čiastkových aspektoch, ako aj prijímanie celistvých komunitárnych nástrojov ochrany duševného vlastníctva, napr. nariadenie o komunitárnej ochrane známke č. 40/94 ES.

neskorších predpisov, ďalej ako ZOHS),⁴ ako aj zákaz zneužívania dominantného postavenia (čl. 102 ZFEÚ, § 8 ZOHS).⁵

2. Skutkové podstaty dohody obmedzujúcej súťaž a zneužívania dominantného postavenia sú od seba relatívne nezávislé, to že nedošlo ku vzniku protisúťažného kartelu, neznamená, že takého konanie nemožno odsúdiť ako zneužívanie dominantného postavenia.⁶

Platnú právnu úpravu proti nedovolenému obmedzovaniu hospodárskej súťaže v súčasnosti predstavuje zákon č. 136/2001 Z. z. o ochrane hospodárskej súťaže v znení zákona č. 465/2002 Z. z., zákona č. 204/2004 Z. z., zákona č. 68/2005 Z. z. a zákona 165/2009 Z. z., teda celkovo bol zákon štyrikrát novelizovaný, pričom doteraz posledná novela nadobudla účinnosť 1. júna 2009.

Na úvod je potrebné uviesť, že pri porovnaní slovenskej a českej úpravy, konkrétne tých ustanovení, z ktorých je možné identifikovať základné prvky a reguláciu vzťahu PDV a súťažného práva, je možné prísť k záveru, že právne úpravy oboch štátov sa uberali rovnakou cestou v snahe o harmonizáciu národného práva s európskym právom. Obe právne úpravy obsahujú relevantné ustanovenia týkajúce sa práv na predmety duševného vlastníctva, a predpokladajú tak možnosť zneužitia dominantného postavenia ako aj uzavretia dohôd obmedzujúcich súťaž prostredníctvom výkonu práv na predmety duševného vlastníctva. Ako bude bližšie analyzované v nasledujúcich častiach práce, možno však badať odlišnosti v právnych úpravách a v spôsobe, akým slovenský a český zákonodarca pristupoval k úprave uvedeného vzťahu.

2. VZÁJOMNÝ VZŤAH PRÁVA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA A SÚŤAŽNÉHO PRÁVA V SLOVENSKOM PRÁVNOM PORIADKU

ZOHS vymedzuje pojem dominantné postavenia v § 8 ods. 1 ako postavenie, ktoré má podnikateľ alebo niekoľko podnikateľov, ktorí

⁴ Rozhodnutie Európskeho súdneho dvora (ďalej ako „ESD“, po prijatí Lisabonskej zmluvy premenovaný na Súdny dvor EÚ) vo veci 40/60 *Sirena*: „Výlučné právo vyplývajúce z ochrannej známky nepredstavuje samo osebe dohodu alebo konanie vo vzájomnej zhode, aby spadalo pod ustanovenie článku 81 ods. 1. Avšak výkon tohto práva v podobe zmluvy môže spadať pod článok 81 ods. 1, pokiaľ jeho predmetom, prostriedkom alebo dôsledkom je kartelová dohoda.“

⁵ Rozhodnutie ESD vo veci 102/77 *Hoffman-La Roche v. Centrafarm*: „Výkon známkového práva nie je v rozpore s článkom 82 Zmluvy len na základe toho, že ide o úkony podniku, ktorý zaujíma dominantné postavenie na trhu, pokiaľ nebolo známkové právo použité ako nástroj na zneužitie takéhoto postavenia.“

⁶ Rozsudok Súdu prvého stupňa (ďalej ako „SPS“) vo veci T-51/89 *Tetra Pak v. Komisia*.

nie sú vystavení podstatnej súťaži alebo ktorí sa vzhľadom na svoju ekonomickú silu môžu správať nezávisle. Uvedená formulácia vychádza z judikatúry Súdneho dvora EÚ (ďalej ako „SD EÚ“), kritérium ekonomickej sily, ako aj možného nezávislého správania sa objavili už v rozhodnutí *United Brands* z roku 1978.⁷

Slovenská právna úprava v ustanovení § 8 ods. 2 písmená a) až d) ZOHS uvádza príkladný výpočet možných podôb zneužívania dominantného postavenia, ktorý je priamo prebratý z čl. 102 ZFEÚ. V oblasti európskeho práva upravuje postih zneužívania dominantného postavenia čl. 102 ZFEÚ. Do výpočtu možných podôb zneužívania dominantného postavenia patrí aj ďalšia praktika, kvalifikovaná rozhodovacou praxou Komisie a judikatúrou SD EÚ ako aj rozhodovacou praxou Protimonopolného úradu SR ako zneužívanie dominantného postavenia, a to znemožnenie prístupu k unikátnemu zariadeniu⁸.

Právo duševného vlastníctva je charakterizované monopolom oprávnených osôb na využívanie nehmotných statkov. Výlučné právo na predmet duševného vlastníctva však automaticky nezakladá pre jeho vlastníka dominantné postavenie. Uvedené práva sú síce výlučné práva, ale vďaka tomu ešte nepredstavujú hospodársky monopol, pretože výrobky nesúce tieto práva môžu byť v rámci súťaže prípadne nahradené inými výrobkami, takže dominantné postavenie nevznikne. Je potrebné na základe ekonomickej analýzy konkrétneho trhu vziať do úvahy postavenie výrobcov a distribútorov podobných tovarov, aby bolo možné zistiť, či podnik podozrivý zo zaujatia dominantného postavenia má dostatočnú moc, aby mohol brániť skutočnej súťaži na dôležitej časti trhu. Treba predovšetkým skúmať existenciu výrobcov podobných tovarov a ich pozíciu na trhu. Ak však určitý výrobok nahraditeľný nie je, vytvárajú práva duševného vlastníctva pre tento výrobok dominantné postavenie.

Dominantné postavenie v dôsledku práva na predmet duševného vlastníctva nezakladá samo osebe zneužitie dominantného postavenia. Ani samotný výkon práva duševného vlastníctva zásadne neznamená zneužitie dominantného postavenia, a to ani v situácii, keď ide o výkon už dominantným podnikom na trhu. Podstata práva duševného vlastníctva spočíva vo výlučnom práve, udelenom

⁷ Rozhodnutie ESD vo veci 27/76 *United Brands*.

⁸ K doktríne „essential facilities“ porovnaj aj RIDYARD, D.: *Essential Facilities and the Obligation to Supply Competitors under UK and EC Competition Law*. ECLR, 1996, 8, s. 446. DOHERTY, B.: *Just What Are Essential Facilities*. CMLRev., 2001, vol. 38, no. 2, s. 403-404. OPI, S. B.: *The Application of the Essential Facilities Doctrine to Intellectual Property Licensing in the European Union and the United States: Are Intellectual Property Rights Still Sacrosanct?* Fordham Intellectual Property Media & Entertainment Law Journal, 2001, no. 1, Autumn, s. 463. CAPOBIANCO, A.: *The Essential Facility Doctrine: Similarities and Differences between the American and European Approaches*. 26 EL REV 548, 2001.

zákonom, zakázať výrobu a predaj tovarov neautorizovanými tretími osobami, preto možno hovoriť o zneužití dominantného postavenia až vtedy, ak to odôvodňujú ďalšie okolnosti. O zneužitie dominantného postavenia pôjde až vtedy, ak výkon práva duševného vlastníctva slúži ako prostriedok k tomu, aby bolo dominantné postavenie zachované alebo posilňované.

V európskom súťažnom práve, ani v slovenskom právnom poriadku nie je zneužitie práv na nehmotné statky definované ako osobitná skutková podstata zneužívania dominantného postavenia. Jednotlivými druhmi zneužívania dominantného postavenia vo vzťahu k právam duševného vlastníctva sú napr. odmietnutie licencie tretej osobe, získanie výlučnej licencie posilňujúcej dominanciu či zneužívanie prístupu k unikátnemu zariadeniu. V ďalšom texte bude predmetom podrobnejšej analýzy práve posledne uvedená skutková podstata, a to zneužívanie prístupu k unikátnemu zariadeniu.

Pokiaľ ide o vymedzenie úpravy zneužívania dominantného postavenia v slovenskom ZOHS je základom právnej úpravy ustanovenie § 8 a § 8a ZOHS. § 8 vymedzuje základné pojmy, generálnu klauzulu a demonštratívny výpočet jednotlivých foriem zneužívania dominantného postavenia, § 8a následne možnosť ukončiť konanie vydaním rozhodnutia o uložení záväzkov. Pre vymedzenie vzájomného vzťahu súťažného práva a PDV v oblasti zneužívania dominantného postavenia sú konkrétne podstatné ustanovenia § 8 ods. 3 až ods. 5 ZOHS. V zmysle uvedených ustanovení:

„(3) Unikátne zariadenie je zariadenie, infraštruktúra alebo jej časť, miesto alebo právo, ktorých vybudovanie alebo nadobudnutie iným podnikateľom nie je objektívne možné a bez prístupu ku ktorému alebo bez uplatnenia ktorého by došlo alebo mohlo dôjsť k obmedzeniu súťaže na príslušnom relevantnom trhu.

(4) Vlastníkom alebo správcom unikátneho zariadenia podľa tohto zákona je aj nositeľ práva, ak unikátnym zariadením podľa odseku 3 je právo.

(5) Podnikateľ, ktorý je vlastníkom alebo správcom unikátneho zariadenia, zneužije svoje dominantné postavenie na relevantnom trhu, ak odmietne k nemu zabezpečiť prístup a ak súčasne

a) unikátne zariadenie umožňuje uspokojiť požiadavky podnikateľa na využívanie unikátneho zariadenia pri súčasnom uspokojení požiadaviek vlastníka alebo správcu unikátneho zariadenia v čase najvyššieho dopytu po jeho službách a s prihliadnutím aj na plnenie jeho dlhodobých záväzkov,

b) podnikateľ žiadajúci o prístup k unikátnemu zariadeniu s cieľom využívať ho je schopný zabezpečiť dodržanie zodpovedajúcich kvalitatívnych a kvantitatívnych parametrov unikátneho zariadenia vyplývajúcich z požiadaviek na jeho prevádzku alebo ak podnikateľ žiadajúci o využívanie unikátneho zariadenia, ktorým je právo, je schopný zabezpečiť dodržanie všetkých

požiadaviek na predmetné právo vyplývajúcich z osobitných predpisov,

c) podnikateľ žiadajúci o prístup k unikátnemu zariadeniu je schopný uhradiť vlastníkovi alebo správcovi unikátneho zariadenia primeranú odplatu.“.

Osobitným predpisom v zmysle odseku 5 písm. b) sa podľa poznámky pod čiarou myslí napríklad zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov alebo zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom (autorský zákon).

Uvedené ustanovenia tak inkorporujú na základe komunitárneho práva do slovenského ZOHS doktrínu „essential facilities“.

Zavedenie uvedených ustanovení a doktríny unikátneho zariadenia do zákona č. 136/2001 Z. z. bolo novátorským príspevkom zákonodarcu, ktorý jednoznačne možno hodnotiť pozitívne. V zmysle dôvodovej správy zákonodarca pristúpil k zavedeniu takejto samostatnej úpravy z dôvodu, že takého protisúťažné správanie podnikateľov nebolo možné celkom jednoznačne postihovať podľa predchádzajúcej právnej úpravy. V praxi sa zaužíval pojem unikátneho zariadenia, ktorým sa rozumie miesto, právo, zariadenie, infraštruktúra lebo jej časť kombinovaná so službami vzťahujúcimi sa na takúto infraštruktúru, ktoré majú pomocnú povahu pre ekonomické aktivity na samostatnom, ale nadväzujúcom trhu na ten trh, na ktorom pôsobí vlastník, resp. správca unikátneho zariadenia, a ak je prakticky nemožné alebo neopodstatnené pre akéhokoľvek nového konkurenta duplicitne vybudovať takého zariadenie. Prekážka vybudovania unikátneho zariadenia môže byť napr. geografická alebo ekologická. Prístup k unikátnemu zariadeniu môže byť odmietnutý, vyžaduje sa však naplnenie kvalifikovaných kritérií uvedených v odseku 4, ktoré odôvodňujú takého odmietnutie. Snahou zákonodarcu tak bolo predovšetkým umožniť prístup k unikátnemu zariadeniu na tzv. nediskriminačnom základe. Je zároveň dôležité všimnúť si, že slovenský zákonodarca v porovnaní s českým zákonodarcom sa snažil taktiež definovať samotné unikátne zariadenie priamo v zákonnej úprave, čo je z hľadiska jednoznačnosti vnímania tohto pojmu medzi súťažiteľmi iste pozitívne.

Na naplnenie skutkovej podstaty zneužívania prístupu k unikátnemu zariadeniu sa v zmysle odseku 5 vyžaduje také konanie dominantného, resp. monopolného podniku na trhu, ktoré spočíva v odmietnutí žiadosti potenciálneho podnikateľa - konkurenta umožniť prístup k ním vlastnenému alebo spravovanému zariadeniu, ktoré je svojou povahou pre poskytovanie určitých služieb alebo výrobkov unikátne. Alternatívne je táto skutková podstata naplnená vtedy, ak je prístup umožnený len za takých podmienok, ktoré spôsobujú, že konkurent môže ponúkať svoje tovary a služby za menej výhodných podmienok ako dominantný podnik, a v dôsledku tejto súťažnej nevýhody mu nie je schopný účinne konkurovať. Dominantné postavenie je tak založené už samotným vlastníctvom alebo jemu rovnocenným právnym

titulom, ktorým môže byť napríklad aj postúpenie užívacieho práva vlastníkom na základe nájomnej zmluvy. V takomto prípade je však nutné, aby nájomná zmluva bola koncipovaná tak, aby umožňovala užívateľovi dispozičné oprávnenie s týmto zariadením. Ak podnikateľ vlastníci alebo spravujúci unikátne zariadenie preukáže, že nedošlo k naplneniu aspoň jednej z troch podmienok uvedených v odseku 5, nebude možné odmietnutie prístupu k unikátnemu zariadeniu kvalifikovať ako protisúťažnú praktiku.

V zmysle podmienky podľa písm. a) je potrebné zamerať sa na existujúcu resp. zostávajúcu časť kapacity unikátneho zariadenia a to tak, že správca, resp. vlastník takéhoto zariadenia, ktorý pôsobí tak na trhu zásobovania ako aj odbytu, je schopný konkurovať podnikateľom pôsobiacim na trhu odbytu za porovnateľných podmienok, bez možnosti značného oslabenia jeho postavenia na príslušnom relevantnom trhu.

Podmienka zadefinovaná v písm. b) predmetného ustanovenia predpokladá isté nároky na podnikateľa žiadajúceho o prístup k unikátnemu zariadeniu, ktoré vyplývajú zo samotnej prevádzkovej potreby unikátneho zariadenia vzhľadom na poskytnutie služieb vyplývajúcich z jeho využívania.

V písm. c) je stanovená podmienka, v zmysle ktorej je nutné, aby podnikateľ žiadajúci o prístup k unikátnemu zariadeniu bol schopný uhradiť náklady vzniknuté v dôsledku využívania takéhoto zariadenia, a to primeraným spôsobom.

V bližšom pohľade a porovnaní českého a slovenského ZOHS v časti týkajúcej sa doktríny základného resp. unikátneho zariadenia je možné badať podstatné rozdiely. Slovenský zákonodarca v porovnaní s českým zákonodarcom predovšetkým jednoznačne od samotného počiatku zakotvenia doktríny unikátnych zariadení pamätal aj na oblasť PDV a právna úprava sa od počiatku vzťahovala aj na práva na predmety duševného vlastníctva ako možným unikátnym zariadeniam. Uvedené potvrdzuje samotné zákonné znenie v ustanovení § 8 ods. 4, v zmysle ktorého sa za vlastníka lebo správcu unikátneho zariadenia považuje aj nositeľ práva, ak unikátnym zariadením je právo, ako aj ustanovenie § 8 ods. 5 písm. b), ktoré v poznámke pod čiarou príkladom uvádza zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach alebo zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve. V uvedenom zmysle možno oceniť dobrý úmysel slovenského zákonodarcu zahrnúť aj oblasť PDV ako možné unikátne zariadenia a nasledovať tak trend v európskom práve. Doktrína unikátnych zariadení v znení v akom bola táto oblasť upravená už zákonom č. 136/2001 Z. z. pretrvala až do súčasnosti a napriek mnohým novelám slovenského ZOHS, ktoré boli prijaté, sa zmeny netýkali predmetných ustanovení. Je taktiež nutné uviesť, že slovenská právna úprava reguluje oblasť doktríny unikátneho zariadenia detailnejšie ako česká právna úprava, čo je zrejme napr. zo snahy o zakotvenie definície unikátneho zariadenia alebo vymedzenia troch podmienok, na základe ktorých je možné konanie posudzovať ako protisúťažné.

Slovenský zákonodarca sa taktiež snažil zakotviť v ZOHS doktrínu unikátnych zariadení plne v súlade s európskym právom. V porovnaní s českou právnou úpravou sa slovenskému zákonodarcovi podarilo vyhnúť sa v právnej úprave možným sporným bodom aké sa objavili v českom ZOHS ktoré budú bližšie popísané v ďalšej časti analýzy. V súvislosti so snahou slovenského zákonodarcu o harmonizovanie slovenského ZOHS s európskym právom je však možné všimnúť si aj tendenciu o čo najdetailnejšie (v porovnaní s českou právnou úpravou, predovšetkým s ostatnou novelou českého ZOHS ktorou sa istým spôsobom najmä v oblasti sankčnej politiky česká právna úprava odklonila od európskeho práva) preberanie európskeho práva. Nakoľko je uvedené najvhodnejším riešením pre špecifiká slovenského právneho prostredia ukáže až budúca aplikačná prax.

Odmietnutie prístupu k určitému zariadeniu, ktoré vlastní alebo spravuje podnikom so silnou trhovou pozíciou, by nemalo byť vždy posudzované ako zneužívanie dominantného postavenia v zmysle čl. 102 ZFEÚ resp. § 8 ZOHS, ale v každom jednotlivom prípade by mal príslušný rozhodovací orgán posudzovať, či je zariadenie svojou povahou objektívne unikátne a umožnenie prístupu je nevyhnutné pre účinnú súťaž na trhu. Nakoľko je vlastníctvo alebo spravovanie takéhoto zariadenia nepochybne prostriedkom možného obmedzenia hospodárskej súťaže v neprospech iných súťažiteľov až po zabránenie prístupu na trh. S ohľadom na tento aspekt bude pravdepodobne najskôr nutné posúdiť, akým spôsobom alebo do akej miery bude poškodená súťaž na danom trhu ak spoluúžívanie zariadenia nebude poskytnuté, resp. či skutočne ide o zariadenie, ktorého spoluúžívanie nie je možné nahradiť iným, aj keď pre súťažiteľa menej výhodným spôsobom.

Protimonopolný úrad SR (ďalej ako „Úrad“) sa tiež zaoberal v rámci svojej rozhodovacej praxe prípadmi, ktoré sa týkali odmietnutia prístupu k unikátnemu zariadeniu⁹, uviedol aj podmienky kvalifikácie určitého zariadenia ako unikátneho.¹⁰ Úrad v roku 2005 posudzoval a rozhodoval aj v konaní spoločnosti Letisko M. R. Štefánika - Airport Bratislava, a.s.(ďalej LMRŠ, a.s.) spočívajúcom v odmietnutí prístupu spoločnosti Two Wings, s.r.o. na odbavovaciu plochu letiska Bratislava za účelom prepravy, nakladania a vykladania palubného občerstvenia na palubu lietadiel leteckých dopravcov.¹¹ Úrad dospel k záveru, že odbavovacia plocha letiska Bratislava, na ktorej sa služby prepravy, nakladania a vykladania palubného občerstvenia na palubu

⁹ Rozhodovacia prax Úradu v tejto oblasti nie je rozsiahla, ako príklad možno uviesť rozhodnutie č. 2003/DZ/2/1/225 zo dňa 30.9.2003, zmenené rozhodnutím Rady PMÚ č. 2004/DZ/R/2/111 zo dňa 10.5.2004 v prípade podnikateľa FALTOUR, či rozhodnutie vo veci Slovak Telekom, a.s. č. 2005/DZ/2/1/064 zo dňa 25.5.2005, zmenené rozhodnutím Rady PMÚ č. 2005/DZ/R/2/143 zo dňa 21.12.2005.

¹⁰ Rozhodnutie PMÚ SR z 31. 3. 1999 č. 99/DZ/4/1/141, Orchidea/Služby.

¹¹ Rozhodnuti PMÚ SR z 21.4. 2006 č. 2006/DZ/R/2/048.

lietadiel poskytujú, je unikátnym zariadením. Jej jediným vlastníkom je prevádzkovateľ letiska Bratislava, čo mu zabezpečuje na trhu poskytovania prístupu na odbavovaciu plochu letiska Bratislava dominantné postavenie. Pre spoločnosť Two Wings, s.r.o., podnikateľ LMRŠ, a.s. predstavuje výlučného obchodného partnera, ktorý jediný môže poskytnúť prístup na odbavovaciu plochu letiska. Spoločnosť Two Wings, s.r.o. splnila všetky podmienky na to, aby jej bol prístup na odbavovaciu plochu letiska Bratislava umožnený. Spoločnosť LMRŠ, a.s. svojím konaním zneužila vlastníctvo unikátneho zariadenia, čoho výsledkom je udržanie si, prípadne posilnenie postavenia na trhu prepravy, nakladania a vykladania jedál a nápojov do/z lietadla na letisku Bratislava, na ktorý nemohol iný súťažiteľ vstúpiť a zotrvať na ňom bez prístupu k odbavovacej ploche letiska. Spoločnosť LMRŠ, a.s. týmto konaním obmedzila hospodársku súťaž na trhu, čo malo za následok eliminovanie konkurencie zo strany spoločnosti Two Wings, s.r.o. a znemožnenie efektívnej súťaže na trhu. Za porušenie ZOHS formou zneužitia dominantného postavenia bola podnikateľovi LMRŠ, a.s. uložená pokuta vo výške 3 milióny Sk.

LMRŠ, a.s. sa proti uvedenému rozhodnutiu odvolalo na Krajský súd v Bratislave, po jeho zamietavom rozsudku následne aj na Najvyšší súd SR. V rámci uvedeného konania Najvyšší súd SR posudzoval všetky okolnosti uvedeného prípadu a konštatoval, že „súd....dáva za pravdu žalobcovi (t.j. LMRŠ, a.s.), že je predovšetkým na ňom zodpovednosť za bezpečnosť prevádzky letiska, avšak táto skutočnosť na druhej strane nemôže znamenať, že prevádzkovateľ letiska potenciálnych súťažiteľov pri ich snahe využívať unikátne zariadenie k jeho využitiu vôbec nepripustí. Taktiež pokiaľ sa žalobca napr. bránil v priebehu správneho konania i tým, že v zmysle leteckého zákona mu nevyplýva povinnosť ako prevádzkovateľovi letiska uzatvárať napr. koordinačné dohody s osobami činnými na letisku, teda aj so spoločnosťou Two Wings, s.r.o., tak Najvyšší súd SR sa stotožňuje v tomto smere so žalovaným (t.j. Úradom), že takáto povinnosť žalobcovi vyplýva, avšak v zmysle zákona o ochrane hospodárskej súťaže, a to podľa § 8 ods. 6 a § 8 ods. 5, ktoré zakazuje podnikateľovi zneužívať dominantné postavenie, a to neumožnením prístupu k unikátnemu zariadeniu“.¹² Vzhľadom na uvedené skutočnosti tak Najvyšší súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave a tým aj rozhodnutie Úradu vo veci potvrdil.

Pri bližšom pohľade na všetky možnosti, ako môžu práva na predmety duševného vlastníctva naplniť niektorú zo skutkových podstát pre kvalifikovanie konania ako zneužitia dominantného postavenia alebo protisúťažnej dohody je zrejmé, že slovenská rozhodovacia prax nie je v tomto smere rozsiahla. Konkrétne podmienky a kritériá pre úpravu vzájomného vzťahu je možné dedukovať skôr z rozhodovacej praxe európskych súdov, ako z rozhodovacej praxe príslušných slovenských orgánov a súdov, čo je v každom prípade možné hodnotiť negatívne. Na druhej strane je však dobrým signálom, ktorý je v tejto súvislosti

¹² Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 2 Sžh 1/2009 zo 16.2.2011.

nutné spomenúť, že vyššie uvedený prípad LMRŠ, a.s. (resp. rozhodnutie Protimonopolného úradu SR o uložení pokuty) bol potvrdený aj Najvyšším súdom SR a bol tak úspešne zavŕšený. Svedčí to tak o pripravenosti slovenských súdov, opierajúc sa aj o rozhodovacie prax európskych súdov, čeliť výzvam, ktoré prináša vyvažovanie záujmov oblastí PDV a súťažného práva.

3. VZÁJOMNÝ VZŤAH PRÁVA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA A SÚŤAŽNÉHO PRÁVA V ČESKOM PRÁVNOM PORIADKU

Súčasnú právnu úpravu predstavuje zákon č. 143/2001 Sb. o ochrane hospodárskej súťaže a o zmene niektorých zákonov (zákon o ochrane hospodárskej súťaže) v znení zákona č. 340/2004 Sb., č. 484/2004 Sb., č. 127/2005 Sb., č. 361/2005 Sb., č. 71/2007 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 155/2009 Sb. (ďalej len „český ZOHS“).

Český ZOHS bol teda doteraz novelizovaný celkom sedemkrát. Prvá novela, uskutočnená zákonom č. 340/2004 Sb. zakotvila najdôležitejšie zmeny, ktoré spočívali hlavne v zrušení povoloacieho konania ohľadom kartelových dohôd a inkorporácii systému prijímania záväzkov do rozhodovacej praxe Úradu pro ochranu hospodárskej súťaže (ďalej ako „Úrad“). Ponechala však v platnosti vyhlášky Úradu, ktoré inkorporovali do českého právneho poriadku komunitárne nariadenie o blokových výnimkách a upravila oprávnenie Úradu vydávať vlastné blokové výnimky. Z hmotnoprávných ustanovení sa zmena dotkla len § 11 českého ZOHS rozšírením doktríny podstatných (resp. unikátnych) zariadení aj na právo duševného vlastníctva. Zakotvila však explicitne skutočnosť vyplývajúcu z Nariadenia č. 1/2003 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva (ďalej ako „Nariadenie č. 1/2003“), a to oprávnenie Úradu priamo aplikovať články 101 a 102 ZFEÚ a v rámci Hlavy V. týkajúcej sa postavenia Úradu, ako aj správneho konania, zmenila niektoré formy spolupráce s Komisiou. Nasledujúcou významnou novelou bola zmena prijatá v súvislosti so zákonom č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikáciách, pričom zámerom bolo upraviť vzťah tohto postupne liberalizovaného sektora k súťažnoprávnym predpisom aj pokiaľ ide o vymedzenie vzájomných kompetencií oboch regulátorov, a to telekomunikačného a súťažného úradu. Rozsiahlou novelou bola aj novela č. 361/2005 Sb., ktorá zásadným spôsobom zasiahla aj do predchádzajúcich noviel. Z novely č. 484/2004 Sb. zrušila ustanovenia o postihu ekonomickej závislosti; podstatnejším spôsobom sa dotkla prvej novely, keď zrušila vykonávacie vyhlášky k zákonu a nahradila ich priamou recepciou komunitárnych blokových výnimiek s účinnosťou aj pre vnútroštátne vzťahy. Znamenalo to na jednej strane odstránenie čiastkových problémov vyplývajúcich z neúplnej transpozície komunitárnych nariadení do českého právneho poriadku, na druhej strane však táto zmena priniesla možné výkladové problémy vyplývajúce z niektorých rozdielov pojmového aparátu českého súťažného práva a európskej právnej úpravy, ovplyvnenej aj judikatúrou európskych súdov. Do budúca tak ostáva priestor pre Úrad v rámci jeho rozhodovacej

činnosti, aby prostredníctvom svojej aplikačnej a interpretačnej praxe uplatňoval nové trendy v posudzovaní súťažných prípadov, ktoré sa objavujú v rámci európskeho práva.

Zatiaľ poslednú novelu českého ZOHS predstavuje zákon č. 155/2009 Sb., ktorý do textu zákona zasiahol významným, avšak zároveň aj nejednoznačným spôsobom. Na jednej strane prispieva k ďalšej harmonizácii českého súťažného práva prostredníctvom spresnenia úpravy správneho konania pred Úradom, na druhej strane však zmeny v oblasti sankcií predstavujú odklon nielen od doterajšej praxe úradu, ale aj od európskej úpravy.

Ustanovenie o pokutách bolo zmenené zásadným spôsobom. Podľa dôvodovej správy zákonodarca pristúpil k zmene z toho dôvodu, že vládne uznesenie č. 162 z roku 2002 zavádza zjednotenie konceptu správnoprávnych sankcií na postih priestupkov a iných správnych deliktov, pričom základom trestnej zodpovednosti sa má stať priestupok. Uvedené zásady vychádzajú z tradičnej koncepcie správneho trestania v Českej republike.¹³ Je však nutné si uvedomiť, že tento koncept sa odlišuje od sankčného postihu v zmysle európskeho práva. Doterajšia právna úprava českého ZOHS kvalifikovala porušenie ustanovení českého ZOHS ako deliktuálne správanie bez toho, aby rozlišovala jednotlivé kategórie správnych deliktov. Novela v súčasnosti dôsledne rozlišuje priestupky a iné správne delikty, pričom rozhodujúcim kritériom nie je druh protisúťažného konania, ale skutočnosť, ktorý subjekt sa ho dopustil, t.j. či fyzická alebo právnická osoba. Pokiaľ ide o fyzické osoby, rozhoduje skutočnosť, či sa považujú alebo nepovažujú za podnikateľov v zmysle českého Obchodného zákonníka¹⁴.

Cieľom nie je na tomto mieste kritický postoj k uvedeným zmenám, snaha o jednotnú koncepciu správneho trestania naprieč celým právnym poriadkom je odôvodnená, je však potrebné zvážiť, či je dodržanie tejto koncepcie únosné, keďže najzávažnejším dôsledkom je rozpor s princípmi ukladania pokút v európskom súťažnom práve. Úrad tak pri ukladaní pokút bude disponovať rozsiahlou diskrečnou právomocou a už zrejme nebude prihliadať na kritériá závažnosti, opakovania konania a dĺžky protiprávneho konania tak ako to predpokladala doterajšia právna úprava v súlade s európskym právom. Touto novou koncepciou správneho trestania sa zákonodarca zrejme snažil obnoviť koncepciu objektívneho charakteru pokút, čím sa však vzdialil harmonizácii s európskym právom, predovšetkým od Nariadenia č. 1/2003, v zmysle ktorého sa predpokladá ukládanie pokút len vtedy, ak podnik koná protiprávne úmyselne alebo z neobstaranosti. Otázkou zostáva, ako sa s týmito dôsledkami Úrad v rámci svojej aplikačnej praxe v budúcnosti vyrovná.

¹³ Porovnaj HENDRYCH, D.: Správní právo. Obecná část. Praha: C. H. Beck, 1994, s. 88 *et seq.*

¹⁴ Zákon č. 513/1991 Sb. Obchodní zákoník v znení neskorších predpisov.

Pri bližšom pohľade na čl. 101 a 102 ZFEÚ, ako základných ustanovení súťažného práva a na ustanovenia § 3 a § 11 českého ZOHS možno prísť k záveru, že v zásade sú znenia oboch predpisov rovnaké, s výnimkou určenia adresáta normy.

Adresátom noriem súťažného práva v rámci európskeho práva je „podnik“, vnímaný v najširšom slova zmysle ako trvalá ekonomická jednotka zaoberajúca sa obchodnou alebo hospodárskou činnosťou, bez ohľadu na svoju veľkosť alebo právnu formu. V tomto zmysle môže byť podnikom aj štát, pokiaľ vykonáva ekonomickú činnosť, alebo aj fyzická osoba, napr. osoba vykonávajúca slobodné povolanie. Naproti tomu české súťažné právo rozoznáva ako adresáta noriem „súťažiteľa“, slovenské súťažné právo „podnikateľa“. Vhodnejšiu terminológiu v tomto smere zdá sa zvolil český zákonodarca, nakoľko slovenská právna úprava je z tohto hľadiska značne úzko koncipovaná, čo môže vyvolávať praktické problémy a nejasnosti, ktoré je následne potrebné jednotlivo upravovať v rámci jednotlivých prípadov.

3.1 ZNEUŽÍVANIE DOMINANTNÉHO POSTAVENIA A PRÁVO DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA

Pokiaľ ide o vymedzenie úpravy zneužívania dominantného postavenia v českom ZOHS, základom právnej úpravy je ustanovenie § 10 a § 11 českého ZOHS. § 10 vymedzuje základné pojmy a § 11 následne generálnu klauzulu a demonštratívny výpočet jednotlivých foriem zneužitia dominantného postavenia. Konkrétne pre vymedzenie vzájomného vzťahu súťažného práva a PDV v oblasti zneužívania dominantného postavenia je podstatné ustanovenie § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS. V zmysle tohto ustanovenia „.....zneužitím dominantního postavení je zejména.....f) odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím nebo obdobným rozvodným a jiným infrastrukturním zařízením, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spoluužívání není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat; totéž přiměřeně platí pro odmítnutí přístupu jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu k využití duševního vlastnictví nebo přístupu k sítím, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud je takové využití nezbytné pro účast v hospodářské soutěži na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé nebo na jiném trhu“.

Uvedené ustanovenie inkorporuje na základe komunitárneho práva do českého ZOHS doktrínu „essential facilities“. Je nutné poznamenať že česká terminológia sa tu odlišuje od slovenskej a používa pojem „základní zařízení“, pričom slovenská úprava pracuje s termínom „unikátne zariadenie“. Je zjavné, že český zákonodarca sa tu vybral cestou skôr doslovného prevzatia termínu z anglického jazyka, pričom slovenský sa skôr vybral cestou náhľadu na takéto zariadenie

z hľadiska jeho funkcií a dôležitosti; oba pojmy sú však adekvátne. Z hľadiska jednoznačnosti bude ďalej uvádzaný pokiaľ ide o českú právnu úpravu pojem „základné zariadenie“.

Ďalším rozdielom oboch právnych úprav je skutočnosť, že česká právna teória síce pracuje s pojmom „základné zařízení“ avšak znenie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS tento pojem nepoužíva priamo, obsahuje len opisnú konštrukciu takéhoto zariadenia, naproti tomu slovenské znenie príslušného ustanovenia ZOHS aj slovenská právna teória používa jednotne pojem „unikátne zariadenie“.

Český ZOHS výslovne neustanovuje podmienku, aby takéto základné zariadenie bolo nenahraditeľné iným spôsobom. Ustanovuje len ako jeden z ďalších predpokladov pre možnú aplikáciu tohto ustanovenia, že iný súťažiteľ nemôže z právnych alebo z iných dôvodov pôsobiť na rovnakom trhu ako dominantný súťažiteľ/vlastník, bez toho aby zároveň spoluužíval toto zariadenie. Pokiaľ ide o pôsobenie na inom trhu, než na akom pôsobí dominantný súťažiteľ je možné tento dôvod pre aplikáciu uvedeného ustanovenia uplatniť voči sieťam, nie k iným zariadeniam, ktoré nie sú sieťami.

Zo znenia zákona nie je možné priamo odvodiť, čo sa myslí pod vymedzením „právne alebo iné dôvody“, ktoré bez spoluužívania predmetného zariadenia znemožňujú súťažiteľovi prístup na trh. Je však možné sa z ohľadom na špecifiká týchto zariadení domnievať, že právnym dôvodom by mohlo byť napr. neudelenie stavebného povolenia na vybudovanie paralelných zariadení, iným dôvodom by mohla byť napr. technická nemožnosť vybudovať ich takým spôsobom, aby určité služby mohli byť adekvátne ponúkané.

Výslovné začlenenie skutkovej podstaty odmietnutia prístupu k základnému zariadeniu do zákonom stanoveného exemplifikatívneho výpočtu praktík zneužitia dominantného postavenia však nie je bezproblémové, predovšetkým v komentároch je možné badať istú neistotu o možnosti jej využiteľnosti aj na práva na predmety duševného vlastníctva.¹⁵ Možno však uviesť, že táto neistota bola odstránená novelou českého ZOHS č. 340/2004 Sb. V nasledujúcej časti sa práca zaoberá analýzou pôvodnej právnej úpravy pred uvedenou novelizáciou, ako aj súčasnou právnou úpravou.

3.2 PRÁVNA ÚPRAVA PRED NOVELIZÁCIOU

Český ZOHS v pôvodnom znení zákona č. 143/2001 Sb. rozšíril oproti predchádzajúcej právnej úprave okrem iného aj demonštratívny

¹⁵ Porovnaj MUNKOVÁ, J.: Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 102, MUNKOVÁ, J., KINDL, J.: Zákon o ochrane hospodárskej súťaže. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 125 *et seq.*

výpočet skutkových podstát zneužitia dominantného postavenia. Okrem všetkých štandardných skutkových podstát známych aj z európskeho práva zákonodarca zakotvil do právnej úpravy aj doktrínu základných zariadení, a to konkrétne v ustanovení § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS. Podľa tohto ustanovenia sa za zneužitie dominantného postavenia považovalo aj „odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím nebo obdobným rozvodným a jiným infrastrukturním zařízením a tito jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluužívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spoluužívání není z provozních nebo jiných důvodů možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat“.

Dôvodom pre zaradenie tohto ustanovenia do českého ZOHS bola v zmysle dôvodovej správy k zákonu č. 143/2001 Sb. už ustálená aplikačná prax tejto skutkovej podstaty na úrovni európskeho práva, pričom dôvodová správa výslovne odkazuje na rozhodnutie Európskej komisie vo veci *Sea Containers v. Stena Sealink*.¹⁶ Je však nutné v tejto súvislosti poznamenať, že inšpiráciou pre takúto zmenu českej právnej úpravy mohol byť aj rovnaký postup v nemeckej právnej úprave; napriek tomu že dôvodová správa túto možnosť konkrétne neuvádza, nie je to však vylúčené.¹⁷ V nemeckom právnom prostredí bola spomínaná doktrína v rámci 6. novely zákona proti obmedzovaniu hospodárskej súťaže¹⁸ výslovne zaradená do ustanovenia § 19, ktorý podrobnejšie upravuje zneužitie dominantného postavenia (*Missbrauch einer marktbeherrschender Stellung*) vo svojom ods. 4. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že znenie § 19 ods. 4 je až na drobné rozdiely zhodné s § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS v znení účinnom pred novelizáciou zákonom č. 340/2004 Sb.¹⁹ Podobne ako v českom ZOHS ani v nemeckej právnej

¹⁶ Rozhodnutie Európskej komisie č. 94/19/ES *Sea Containers v. Stena Sealink* z 21.12.1993.

¹⁷ Porovnaj aj UTĚŠENÝ, P.: *Tržní moc a duševní vlastnictví v evropském soutěžním právu*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 5 *et seq.* Bližšie k vplyvu nemeckého súťažného práva na českú právny úpravu porovnaj aj OLIVA, L.: *Právní režim kartelových a vertikálních dohod*. Právní rádce, 1999, č. 8, s. 17- 19.

¹⁸ Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB) in der Fassung der Bekanntmachung vom 15. Juli 2005 (BGBl. I S. 2114, ber. BGBl. I 2009 S. 3850), novela nadobudla účinnosť 1.1.1999.

¹⁹ Podľa § 19 ods. 4 GWB ide o zneužitie dominantného postavenia vtedy, ak sa dominantný podnik ponúkajúci alebo požadujúci určitý druh tovarov alebo služieb, „*zdráha poskytnutí inému podniku za primeranú úhradu prístup k vlastným sieťam alebo iným zariadeniam infraštruktúry, ak z právnych alebo skutkových dôvodov bez ich spoluužívania nie je možné, aby iný podnik pôsobil na hlavnom alebo vedľajšom trhu ako súťažiteľ dominantného podniku; to neplatí, ak dominantný podnik preukáže, že spoluužívanie nie je v prevádzkových alebo iných dôvodov možné alebo splniteľné.*“

úprave zákonodarca nepoužil pri formulovaní uvedenej skutkovej podstaty pojem základného resp. unikátneho zariadenia (wesentliche Einrichtung), ale použil slovné spojenie „vlastní prenosové síte nebo obdobné rozvodné a iné zařízení infrastruktury“. V každom prípade však tým mal zákonodarca na mysli základné resp. unikátne zariadenie v zmysle doktríny „essential facilities“.

Ako už bolo uvedené, doktrína základných resp. unikátnych zariadení je v oblasti európskeho práva v poslednom období predovšetkým zo strany Európskej komisie aplikovaná aj na prípady výkonu práv na predmety duševného vlastníctva. Pri bližšom pohľade na predchádzajúce znenie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS je zrejmé, že slovná formulácia zvolená zákonodarcom pri normatívnom vymedzení tejto skutkovej podstaty a na prípady zneužívania dominantného postavenia prostredníctvom výkonu práv na predmety duševného vlastníctva explicitne nevzťahovala resp. ich nepokrývala. Základné zariadenia boli v tejto právnej úprave vnímané v pôvodnom slova zmysle a to ako zariadenia technické.²⁰ Z uvedenej právnej úpravy by bolo možné prísť k záveru, že táto skutková podstata sa vzťahuje aj na prípady zneužitia dominantného postavenia nositeľom práva na predmety duševného vlastníctva, pričom ako základné zariadenie by bolo v tomto prípade vnímané právo k tomuto vlastníctvu, len prostredníctvom analógie s európskou judikatúrou, na ktorú odkazovala dôvodová správa. K záveru o možnosti aplikácie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS na prípady zneužívajúceho výkonu práv na predmety duševného vlastníctva neprispieva ani striktné jazykový výklad tohto ustanovenia. PDV určite nie je možné z hľadiska obsahového priradiť k „vlastným prenosným sítim alebo obdobným rozvodným a k jiným infrastrukturním zařízením“. Pokiaľ by bolo úmyslom zákonodarcu postihnúť prostredníctvom skutkovej podstaty odmietnutia prístupu k základným zariadeniam aj prípady zneužívania dominantného postavenia nositeľmi práv na predmety duševného vlastníctva, nič nebránilo tomu, aby tento svoj úmysel výslovne upravil a zakotvil v ustanovení § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS. Rovnako, ako zákonodarca upravil v § 4 českého ZOHS dohody ktorých predmetom je prevod alebo licenčné poskytnutie práv na priemyselné alebo iné duševného vlastníctva, mohol aj v prípade ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS výslovnou úpravou priradiť práva na predmety duševného vlastníctva k základným zariadeniam a tým ich tak podrobiť právnomu režimu tohto ustanovenia. V zmysle týchto argumentov tak možno jednoznačne prísť k záveru, že uvedené však nebolo zámerom zákonodarcu. Zvolené jazykové a formulačné prostriedky pri formulácii skutkovej podstaty odmietnutia prístupu

²⁰ Argumentáciu, že ako základné zariadenia sa väčšinou považujú technické zariadenia odôvodňuje okrem iného aj rozhodnutie českého Úradu pro ochranu hospodářské soutěže, ktorý vo svojom rozhodnutí R 4/2000 z 15.9.2000 s odvolaním sa aj na európsku judikatúru posúdila ako základné zariadenie telekomunikačné siete, prevádzkované spoločnosťou SPT TELECOM, a.s.

k unikátnemu zariadeniu v znení účinnom do prijatia novely českého ZOHS č. 340/2004 Sb. nevytvárali priveľmi veľký priestor pre jej aplikáciu na prípady výkonu práv na predmety duševného vlastníctva. Situácia bola skôr opačná, znenie zákona celkom odôvodnene viedlo k záveru, že práva na predmety duševného vlastníctva nie je možné pre naplnenie predmetnej skutkovej podstaty vnímať ako základné zariadenia a ich výkon zo strany ich nositeľov nie je možné subsumovať pod ustanovenie § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS a zároveň ich tak prostredníctvom tohto ustanovenia postihnúť.

Akým smerom by sa výklad daného zákonného ustanovenia uberal a vyvíjal mohla ukázať až rozhodovacia prax súdov, do vývoja však ešte skôr ako sa tak mohlo stať zasiahla novela českého ZOHS č. 340/2004 Sb. S ohľadom na daný právny stav v tom období by bolo možné považovať za právne akceptovateľné riešenie ako postihnúť prípadný zneužívajúci výkon práv na predmety duševného vlastníctva využitie generálnej klauzule obsiahnutej v ustanovení § 10 českého ZOHS. V porovnaní s judikatúrou európskych súdov by však v prípade využitia tejto možnosti právam na predmety duševného vlastníctva bol na účely konkrétnej právnej analýzy odňatý charakter možného základného zariadenia a priradený charakter „bežného“ potenciálneho nástroja pre zneužívanie dominantného postavenia na príslušnom trhu.

3.3 PRÁVNA ÚPRAVA PO NOVELIZÁCI

Prostredníctvom novely českého ZOHS a to zákonom č. 340/2004 Sb. s účinnosťou od 2.6.2004 český zákonodarca uskutočnil významný krok pre odstránenie rozporov a prípadnej neistoty strán ohľadom možnosti aplikovania doktríny základných zariadení na prípady výkonu práv na predmety duševného vlastníctva zneužívajúcim spôsobom. Týmto krokom bolo doplnenie ustanovenia § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS o nasledujúcu formuláciu: „totéž primerene platí pro odmítnutí přístupu jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu k využití duševního vlastnictví nebo přístupu k sítím, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud je takové využití nezbytné pro účast v hospodářské soutěži na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé nebo na jiném trhu“.

Začlenenie tejto formulácie do zákonného znenia je odôvodnené v dôvodovej správe potrebou rozšírenia úpravu vzhľadom na širšiu výkladovú prax európskych a amerických súťažných úradov.²¹ V súvislosti s prijatím uvedenej novely tak zmeny v právnej úprave

²¹ Ako príklad je citované rozhodnutie amerických súdov vo veci Serv.& Training, Inc. V. Data General Corp., F Supp. 334, 343-44, ktoré sa zaoberalo neochotou výrobcu počítačových systémov poskytnúť licenciu na autorskoprávne chránený diagnostický software poskytovateľovi servisných počítačových opravárenských služieb, s ktorým mohol uvedený výrobca súťažiť na sekundárnom trhu týchto služieb.

ktoré priniesla poskytli nositeľom práv na predmety duševného vlastníctva istotu pokiaľ ide o zodpovedanie otázky, či je možné práva na predmety duševného vlastníctva považovať za potenciálne základné zariadenia a či je možné ich výkon v súvislosti s ustanovením § 11 ods. 1 písm. f) českého ZOHS prípadne postihnúť. Prijatím zákona č. 340/2004 Sb. český zákonodarca súčasne nepriamo potvrdil, že predchádzajúca právna úprava sa na práva na predmety duševného vlastníctva ako na možné základné zariadenia nevzťahovala. Popri všetkých prínosoch ktoré novela priniesla je však dôležité upriamiť pozornosť na nové znenie § 11 ods. 1 písm. f), v tejto súvislosti je potrebné vyjadriť určité obavy, pokiaľ ide o ochranu výlučného postavenia nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva na primárnom resp. hlavnom trhu (v zmysle znenia zákonného ustanovenia „na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé“), ktorým sa myslí trh tvorený výrobkom alebo službou chráneným PDV ako základným zariadením, ktoré na trhu umožňuje disponovať dominantným postavením. Práve táto ochrana, ktorá predstavuje pre uvedených nositeľov práv jeden zo základných impulzov k inovačnej činnosti a ktorá je už európskymi rozhodovacími orgánmi v plnej miere akceptovaná, je v podstate novou právnou úpravou ohrozená. Uvedené ohrozenie je možné vnímať v tom svetle, že konkurentom nositeľov práv na predmety duševného vlastníctva v postavení dominantna právna úprava umožňuje s odvolaním sa na doktrínu základných zariadení, resp. na základe primeranej náhrady prístup nielen na odvodený (sekundárny) trh (podľa znenia novely „na jiném trhu“), ale aj na tento hlavný trh. Uvedená skutočnosť vyvoláva otázku, či aj v takomto prípade a na základe takejto právnej úpravy je hlavným cieľom podpora hospodárskej súťaže alebo či je cieľom spochybniť samotnú podstatu práv na predmetom duševného vlastníctva. Zodpovedať túto otázku bude úlohou praktického výkladu tohto zákonného ustanovenia v rámci aplikačnej praxe rozhodovacích a súdnych orgánov. Už v súčasnosti je však možné povedať, že budúca aplikačná prax by mala veľmi pozorne zvážiť, čo je konečným cieľom a či aplikáciou tohto zákonného ustanovenia v konkrétnych prípadoch nedôjde k neadekvátnemu uprednostňovaniu potreby verejnej kontroly potenciálneho obmedzenia hospodárskej súťaže na úkor ochrany súkromnoprávných záujmov spätých s právami na predmety duševného vlastníctva. Rovnako otázkou ostáva, či sa pôvodný a určite aj dobrý úmysel zákonodarcu neminie účinkom a či dôsledkom nebude práve opačný efekt, než aký bol pôvodne zamýšľaný t.j. obmedzenie rozvoja súťažných vzťahov prostredníctvom obmedzenia inovačnej činnosti.

4. ZÁVER

Právna úprava by v každom prípade mala rešpektovať komplementaritu PDV a súťažného práva a spoločný cieľ uvedených právnych odvetví. Ako však ukázali výsledky analýzy slovenskej a českej právnej úpravy, právna úprava nie vždy pamätala na odlišnosti oboch odvetví práva a predovšetkým osobitosti PDV, čo je zjavné hlavne v českej právnej úprave. Prvoradým cieľom právnej úpravy a zákonodarcov by malo byť zabezpečenie, aby uvedený cieľ

oboch právnych odvetví mohol byť dosiahnutý a aby mohli byť uvedené odvetvia práva skutočne komplementárne. V zmysle tohto cieľa by bolo jednoznačne vhodné zvážiť, či existujúca právna úprava tento cieľ napĺňa a v prípadoch, kde je to nevyhnutné, by bolo vhodné právnu úpravu doplniť.

Literature:

- Capobianco, A.: The Essentials Facility Doctrine: Similarities and Differences between the American and European Approaches, *European Law Review*, 2001, vol. 26, p. 548, ISSN 0307-5400
- Doherty, B.: Just What Are Essential Facilities, *Common Market Law Review*, 2001, vol. 38, no. 2, p. 403-404, ISSN 0165-0750
- Hendrych, D.: *Správní právo, Obecná část*, Praha: C. H. Beck, 1994, p. 88, ISBN 80-7049-069-1
- Munková, J.: *Zákon o ochraně hospodářské soutěže*, Praha: C. H. Beck, 2003, p. 102, ISBN 978-80-7179-777-7
- Munková, J., Kindl, J.: *Zákon o ochraně hospodářské soutěže, Komentář, 2. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2009, p. 125, ISBN 978-80-7400-173-4
- Ridyard, D.: *Essential Facilities and the Obligation to Supply Competitors under UK and EC Competition Law*, *ECLR*, 1996, no. 8, p. 446, ISSN 0144-3054
- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol: *Obchodní zákoník, Komentář, 13. vydání*, Praha: C. H. Beck, 2010, p. 120, ISBN 978-80-7400-354-7
- Utěšený, P.: *Tržní moc a duševní vlastnictví v evropském soutěžním právu*, Praha: C. H. Beck, 2005, p. 5, ISBN 80-7179-915-7

Contact – email

barbora.kralickova@gmail.com